

Gras-klaver in Nederland, gras-erwten in Vlaanderen lastige, maar lucratieve teelten

Eiwitvoorziening uit eigen teeltgrond

Met het duurder worden van eiwit wordt het interessant om zelf voedergewassen te verbouwen die eiwit leveren. Voor Vlaanderen blijkt gras in combinatie met erwten een goed alternatief, in Nederland biedt door derogatie de teelt van gras-klaver het meeste perspectief.

tekst Alice Booij

Gras en mais; makkelijker kan het teeltplan er voor vleesveehouders niet uitzien. Maar met stijgende krachtvoer- en vooral eiwitprijzen wordt het steeds aantrekkelijker om meer eiwit van het eigen land te halen. De combinatie van gras en een eiwitverhogend gewas is daarbij het meest aantrekkelijk, omdat deze combinatie naast eiwit ook zorgt voor genoeg massa om de teelt economisch interessant te maken.

Nog een voordeel van deze combinatieteelt is de vlotte bodembedekking, waardoor minder gewasbescherming ingezet hoeft te worden. Bij de keuze voor de meest ideale mengteelt is er wel een duidelijk verschil tussen Vlaanderen en Nederland. In Vlaanderen speelt geen derogatie en is er een subsidie van 275 euro per hectare op het verbouwen van erwten. Daardoor is deze teelt heel aantrekkelijk. In Nederland heeft vooral gras-klaver potentie bij het verbouwen van meer eiwit op het eigen bedrijf.

Potentieel voor gras-erwten

Uit proeven die in 2005 en 2006 met de teelt van gras-erwten zijn gedaan op de Proefhoeve Bettelare van de Hogeschool Gent blijkt dat ruweiwitgehalten tussen 13,5 en 16 procent en vem-waarden tussen 850 en 950 goed haalbaar zijn. Ook de opbrengsten tussen 7 en 11 ton droge stof per hectare geven aan dat er potentieel zit in het telen van deze gewassen. Bij de eerste snede gaat het vooral om de erwtenoogst, de tweede en mogelijk ook de derde snede zijn een oogst van gras.

Maar het zijn niet alleen de kortetermijnvoordelen die tot de verbeelding spreken, ook op de langere termijn geeft deze teelt meerwaarde. Zo verbetert de bodemstructuur en komt er meer opbrengst van het volggewas dankzij vruchtwisseling en het vlinderbloemige karakter van deze mengteelt. Zo zal mais zich bijvoorbeeld beter ontwikkelen na twee jaar gras-klaver dan bij een continue maisteelt. Daar-



Gras-erwten levert extra eiwit waardoor in de opfok de krachtvoergif gehalveerd kan worden

mee past een mengteelt ook in duurzaam denken en werken.

Akkerbouwmatig werken

Met al deze voordelen is het dan ook de vraag waarom niet veel meer veehouders gras-erwten of gras-klaver gaan telen. Omdat het een andere instelling vraagt van veehouders, geeft Joos Latré, verbonden aan het Landbouwcentrum voor Voedergewassen, aan. 'Het vraagt meer akkerbouwmatig werken. Dat blijkt voor veehouders lastig te zijn.' Het begint al bij het klaarmaken van het zaaibed. 'Het zaaien vereist de juiste draagkracht, omdat je later ook nog snedes gras en klaver wilt oogsten.'

Vanwege de verschillen in grootte van het zaaizaad is ook het zaaien van de gras-erwenteelt precisiewerk. 'Daarvoor heb je een speciale zaaimachine nodig of je moet zaaien in twee werkgangen.' De meest cruciale periode noemt Latré tien tot veertien dagen na het zaaien. 'Het moet geen duivenvoer worden', aldus Latré, die adviseert om behandeld zaaizaad te gebruiken. 'En dan moet je echt ook investeren in imitatie-roofvogels of vogelverschrikkers, "scaring men", om duiven mee op een afstand te houden. Kortom, je moet echt energie in deze teelt steken.'

Voor het optimaal oogsten kiest Latré voor inkuilen. 'Het apart oogsten van de erwten als geheleplantsilage, gps, geeft wel meer eiwitproductie, maar is vaak problematisch door onstabiel weer. Daarbij geeft inkuilen ook nog eens de meeste kilo's opbrengst.'

Smakelijke tetraploïde rassen

In Nederland mag vanwege de derogatie slechts 30 procent akkerbouwgewassen geteeld worden. Dat betekent dat er naast mais vaak letterlijk geen ruimte over is om andere gewassen te verbouwen. Vandaar dat Edward Ensing, productmanager bij Barenbrug, de teelt van gras-klaver adviseert als veehouders zoeken naar een mogelijkheid om meer eiwit op het eigen bedrijf te telen. 'Klaver vangt 350 tot 400 kilo stikstof uit de lucht en kan hiermee 17 procent ruw eiwit leveren.' Ensings voorkeur gaat uit naar de combinatie van gras met witte klaver, omdat deze witte klaver zo'n tien jaar meegaat in een zode. 'Bij rode klaver is dat maar drie jaar.'

Bij de combinatie gaat de voorkeur uit naar tetraploïd Engels raaigras. 'Engels raaigras heeft een heel goede verteerbaarheid en zorgt voor meer groei. Daarbij is tetraploïd gras hoger en luchtiger dan diploïde rassen, waardoor de klaver ook genoeg kansen krijgt om zich als ondergewas te ontwikkelen.' Hij noemt de tetraploïde rassen ook nog eens smakelijker. De dieren nemen daarom meer op en groeien dus ook harder. 'Aan de beweidbaarheid van te-

Tom Willems: 'Een compleet rantsoen van je eigen bedrijf'

Vleesveehouder Tom Willems uit Sint-Margriete wil zo min mogelijk krachtvoer aan zijn vleesvee voeren en zo kwam hij op het idee van de gras-erwtenteelt. 'Gras-erwten levert extra eiwit en zo hebben wij in de opfok de krachtvoergift kunnen halveren', aldus de vleesveehouder, die de teelt veel in Wallonië ziet.

Schade door duiven blijkt bij de inzaai een probleem te zijn. Willems heeft dit opgelost door na de zaai houten driepotten in het land te plaatsen met daaraan cd's en plastic. 'Dat schrikt de duiven af. Ik heb ook gehoord dat een hoekje koolzaad helpt, omdat de duiven daarop afkomen.'

Willems zaaide in 2010 voor het eerst een halve hectare gras-erwten. 'Dat deed ik in twee werkgangen. Structuurschade hebben we niet gehad, want het was goed weer.' Halverwege juli kon hij het gewas oogsten. 'Toen was vijftig procent van het blad geel verkleurd en waren de erwten deegrijp. Dat is het

geval als er nog sap uit de erwten komt.'

Hij maaide het met zijn eigen cyclo-maaier. 'Eén keer schudden op een laag toerental, harken en binnen 24 uur hebben we het in balen ingekuuld.' Willems heeft daarbij een dubbele laag plastic om de balen gewikkeld. 'Niet zo zeer vanwege de stengels in het voer, maar voor de stoppel op de grond. Wanneer de balen daarop vallen, heb je zo een gat in het plastic.'

Een tweede snede volgde in september, maar de oogst omvatte alleen het rietzwenkgras dat de veehouder als ondergras zaaide. 'Dat had zich bijzonder goed ontwikkeld, de erwten zorgen ervoor dat onkruid geen krans krijgt.' De keuze voor rietzwenk heeft hij overigens heel bewust gemaakt. 'Dat heeft meer structuur én meer eiwit vergeleken met gewoon raaigras.'

Bij het vleesvee valt het gras-erwtengemengsel ook goed. De dieren vreten het schoon op. 'Het voer ruikt wat anders,



daar moeten ze eerst even aan wennen.'

Fouten in de teelt maakte de vleesveehouder trouwens ook. 'Omdat het zo'n droog jaar was, hebben we geen onkruidverdelger gespoten. Zo kregen we veel melganzenvoet in het gewas. De volgende keer gaan we beslist het onkruid bestrijden.' Dat Willems het gewas weer gaat verbouwen is zeker. 'Met deze eiwitteelt haal je een compleet rantsoen van je eigen bedrijf.'

traploïd gras hebben we hard gewerkt.' De moeilijkheidsfactor bij gras-klaverpercelen is het management. Voor een optimaal eiwitresultaat is een percentage klaver tussen 30 en 50 procent optimaal. 'Bij hogere percentages krijgen de darmen van de koeien problemen en benutten de dieren de klaver niet, bij lagere percenta-

ges haal je niet het maximale uit de eiwitproductie.'

Het percentage is vooral te sturen door de maaidiepte te variëren, zo vertelt Ensing. 'Je kunt het gras een beetje "plagen" door het te maaien op een stoppellingte van 4 centimeter. Dan komt er meer klaver door. Wanneer het aandeel te hoog wordt,

bijvoorbeeld in juli, maai je juist wat minder diep, op een stoppelhoogte van zo'n 7 centimeter. Dan krijgt het gras juist weer meer ruimte.'

Rietzwenk als alternatief

Ook noemt Ensing rietzwenkgras een goed alternatief om meer eiwit van het eigen land te halen. 'Dit wortelt zo'n 70 centimeter diep, twee keer zo diep als Engels raaigras. Daardoor haalt het meer stikstof dieper uit de grond.'

Hij adviseert om rietzwenkgras bijvoorbeeld in combinatie met timothee te zaaien. 'Engels raaigras drukt rietzwenkgras eruit, dus dat is geen goede mix.' Rietzwenkgras heeft bovendien het voordeel dat het meer structuur bevat. Bij Barenbrug is men druk bezig met meer onderzoek naar rietzwenkgras. 'De beweiding is nog een probleem, maar door veredeling proberen we rassen te kweken die ook goed tegen beweiding kunnen.'

Voor veehouders die niet aan de derogatie meedoen, is gras-erwten een bijzonder productief gewas, voegt Ensing nog toe. 'Kies dan wel voor een bladloos of semi-bladloos erwtengewas, anders verstikt het het gras en komt het er niet goed onderuit', adviseert hij. 'Het betekent ook dat na de bloei de erwten niet inzakken en zo krijgt het ondergewas licht en lucht om zich optimaal te ontwikkelen.'

Vleesvee vreet een gras-erwtengemengsel schoon op

